

ARCANA LINGUARUM

KÖSZÖNTŐ KÖTET A 80 ÉVES
BAŃCZEROWSKI JANUSZ PROFESSZOR
TISZTELETÉRE

Szerkesztette
Pátrovics Péter

ELTE BTK
SZLÁV ÉS BALTI FILOLÓGIAI INTÉZET
LENGYEL FILOLÓGIAI TANSZÉK
BUDAPEST, 2021

KIADVÁNY TÁMOGATÓJA
Lengyel Intézet

SZERKESZTÉSben KÖZREMŰKÖDÖTT
Dr. Várnai Dorota

SZAKMAI LEKTOROK
Hamsovszki Júlia
Kocsis Adrienn
Kolasińska Iga Julia
Dr. habil. Pátrovics Péter
Uhriňák Štefan
Várnai-Cavaleiro Luca
Dr. Várnai Dorota

MŰSZAKI SZERKESZTŐ ÉS TÖRDELŐ
Dr. habil. Janiec-Nyitrai Agnieszka

BAŃCZEROWSKI JANUSZ FÉNYKÉP, KÉPGALÉRIA
Dr. Pátrovics-Egri Éva

© Szerzők

Kiadja: az ELTE BTK Lengyel Filológiai Tanszék
Felelős kiadó: a Lengyel Filológiai Tanszék vezetője
A borítót tervezte: Selley Tamás Ottó
Nyomdai kivitelezés: Robinco Kft.
ISBN: 978-963-489-340-0

TARTALOM

PÁTRÓVICS PÉTER: Lectori salutem!	9
JOANNA URBAŃSKA: Życzenia urodzinowe	11
Tabula gratulatoria	13
BALÁZS GÉZA: A nyelvtől a folklórig és a folklórtól a nyelvig: ve- lünk született struktúrák	15
BÁRDOSI VILMOS: Ritka betűk a francia értelmező szótárakban	25
BENÓ ATTILA – NAGY SÁNDOR ISTVÁN: Romániai magyar fordítók lengyel műfordításai	45
BUBAK GRZEGORZ: Alternatywna historia – propaganda komuni- styczna tworząca nieprawdziwy wizerunek Armii Czerwonej na przykładzie węgierskiej twórczości filmowej	59
CSÉBY GÉZA: Święty Jan Nepomucen w kulturze krajów Grupy Wyszehradzkiej	71
CSISZTAY GIZELLA: Grácia emlék, Óbuda.....	83
DUDÁS ELŐD: Regionalitás a horvát helyesírás történetében	91
DUDÁS MÁRIA: A <i>férfi</i> nyelvi képe a magyar és bolgár frazeológiá- ban	101
DZIEWOŃSKA-KISS DOROTA: Szanowny Panie Profesorze!	111
FÁBIÁN ZSUZSANNA: Olasz jövevényszavak a magyar és a lengyel nyelvben: az OIM-projekt bemutatása	113

GERENCSÉR TIBOR: Eggerth Márta és Jan Kiepura – a két világháború közötti magyar-lengyel zenei kapcsolatok elfelejtett fejezete	129
GZIŃSKA CSILLA: <i>A Rendőrségtől A mosoly birodalmáig</i> . Egy Mrożek-darab magyarországi útja az abszurdtól a poszt-dramatikus színházig	139
GÓSY MÁRIA: Megfelelőségi javítások fiatalok és idősek spontán beszédében	157
GYÖNGYÖSI MÁRIA: Blok és Goethe: egy költői formula genealógiájához (a <i>Rózsa és Kereszt</i> és a <i>Faust</i>)	175
HAMSOVSZKI JÚLIA: Az élet mérőföldkövei a fák kulturális konceptualizációiban az orosz népdalok tükrében	189
JANIEC-NYITRAI AGNIESZKA: Pod znakiem Uroborosa, czyli zamiana mięsa w furkot. Idea wiecznego powrotu w zbiorze <i>Kucajac</i> (2015) Andrzeja Stasiuka	199
JANUS-SITARZ ANNA: Dylematy wokół adresata współczesnej literatury dziecięcej	209
JÁSZAY LÁSZLÓ: Hogyan javítunk, hogyan javítsunk? Gondolatok a javításról az orosz nyelvi variancia és a nyelvi változások figyelembevételével	219
KAPRONCZAY KÁROLY: Orsós Ferenc és a katyńi tömegsírok azonosítása	235
KOUTNY ILONA: A barát nyelvi képe a magyarban	249
KROÓ KATALIN: Dosztojevskij-szereplők megszólalásáról a művészi nyelvalkotás problémájának tükrében (<i>Feljegyzések az égerlyukból</i>)	257

LESFALVI TIBOR: A szlovák (biblikus cseh) nyelv szerepe Szarvas város történetében a 18-19. században	273
LUKÁCS ISTVÁN: Élet és irodalom halmazállapotai (Cankar, Makovič, Kiš)	291
MANDICS GYÖRGY: Csiki csoda	301
MENYHÁRT KRISZTINA: „Síppal, dobbal, nádi hegedűvel”: hangszer- rek a magyar és a bolgár frazeológiában etnomuzikológiai és nyelvészeti szemszögből	319
NAGY LÁSZLÓ KÁLMÁN: Kariera mało znanej węgierskiej powieści o Armii Czerwonej w Polsce: <i>Syberyjski garnizon</i> Rodiona Mar- kovitsa.....	331
NÉMETH ORSOLYA: Néhány posztsovjet fantomállam a lengyel tényirodalom tükrében	343
PACSAI IMRE – NAGY SÁNDOR ISTVÁN: <i>A lánc</i> szavunk etimológiai vizsgálata	353
PÁTRÓVICS PÉTER: Adalékok egyes fák lengyel nyelvi képének re- konstrukciójához	371
RÁDULY ZSUZSANNA: A magyar és a lengyel nyelv eponimáinak szemantikai, stilisztikai jellemzői	381
SNOPEK JERZY: Kategorie sensualne w przekładzie (z języka węg- ierskiego)	399
STEFAŃCZYK WIESŁAW TOMASZ: O rzeczownikach zakończonych pierwotnie na spółgłoski wargowe miękkie we współczesnej standardowej polszczyźnie	407

SUTARSKI KONRAD: Szanowny Jubilacie, drogi Januszu!	415
SZAWERDO ELŐBIETA: Nasz Polak w kontekście wybranych utworów Móra Jókaiego i Kálmána Mikszátha	417
SZCZEŚNIAK KRYSZYNA: Dąb, drzewo mocne i dające oparcie	435
UHRNÁK ŠTEFAN: Ethnic stereotypes – How are Slavic people perceived?	455
VÁRNAI DOROTA: Egy Balassi-vers nyomai a régi lengyel irodalomban	465
VIG ISTVÁN: Hiperkorrekt fonémahelyettesítés néhány itáliai újlatin eredetű csa horvát szóban	475
WOLNY-ZMORZYŃSKI KAZIMIERZ: O artykule wiralowym	485
ZOLTÁN ANDRÁS: Czy pol. <i>starać się</i> może być bohemizmem?	493
ZSILÁK MÁRIA: A keletiszlovák nyelvjárások genézisének kérdései és helyük a szlovák nyelvben	503
Képgaléria	515

Az élet mérföldkövei a fák kulturális konceptualizációiban az orosz népdalok tükrében

HAMSOVSZKI JÚLIA
a Nyelvtudományi Doktori Iskola
Szláv Nyelvtudományi Doktori Program hallgatója
Nyelvtanár, ELTE BTK,
Lengyel Filológiai Tanszék (Budapest)

Abstract: The present study explores the basic cultural conceptualizations of TREE and its conceptualizations of life events in Russian folk songs, relying on 600 texts presented in Russian corpora of folksongs (Kireevsky 1986). The main claim of the study is answering the following questions: How is TREE conceptualized in general life events of folk songs by Russian folk cultural communities? What are the roles of different types of trees in the cultural cognition of Russian cultural community? The study utilizes the methodological framework of Cultural Linguistics in that it unfolds conceptual metaphors with respect to cultural models characteristic of the Russian folk cultural communities. According to the findings, it is evidenced that Russian folk songs tend to employ various tree-types with distinct conceptualizations, which are attached to key events of human life.

Keywords: cultural conceptualisation, metaphor, Russian folk songs, tree

1. Bevezetés

A népdalok, népmesék, közmondások mint a népi kulturális konceptualizáció hordozói, egy nyelvközösség világszemléletének, értékeinek archaikus rétegét foglalják magukba, a hagyományos paraszti közösségekben élő embernek a világhoz való viszonyát tükrözik. Elemzésük azért is lényeges, mert

„a különböző szövegfajták az adott társadalom organizációjáról, irodalmi hagyományairól, szokásairól tanúskodhatnak. [...] A mese vagy a népdal struktúrája adatokat tartalmaz a világnézet módjait illetően” (Bańcerowski 2012: 14).

A népdalokban felfedezhető metaforák mind a forrásként alkalmazott entitások megjelenítésében, mind pedig az általuk konceptualizált élethelyzetten keresztül betekintést nyújtanak a közösségek kulturális megismerő tevékenységébe (pl. magyar népdalok vonatkozásában vö. Baranyiné Kóczy 2018, Szelid 2007).

A tanulmány célja betekintést nyerni az orosz népdalok életeseményeinek metaforikájában elemi szerepet betöltő fák kulturális konceptualizációjába és a népi kulturális életben betöltött szerepébe kulturális nyelvészeti megközelítésben (Sharifian 2017). A kutatás arra a kérdésre keresi a választ, hogy az élet lényeges eseményei (párválasztás, esküvő, elmúlás, halál) pontosan milyen metaforikus jelentéssel rendelkeznek a különböző fafajták tükrében. Az empirikus vizsgálat a Kirejevskij által jegyzett *Собрание народных песен П. В. Киреевского* című (Kirejevskij 1986) korpusz alapján készült, amely célzottan szövegkutatás céljára készült népdalgyűjtemény. A korpuszban összesen 600 szöveg szerepel, ezekből 127-ben, tehát 21,1%-ban szerepel fa reprezentáció. A tanulmány keretei között ezek közül 8 népdal elemzésére vállalkozom. A tanulmányban alkalmazott hivatkozásokkal kapcsolatban a következő megjegyzéseket teszem: a népdalok mindegyike a Kirejevskij-féle korpuszból származik, ezért a népdalok forrását nem jelölöm; a szövegeket saját fordításban közlöm, ahogyan a külföldi szakirodalmak idézése is saját fordításban olvasható.

2. A népdal az orosz kulturális kognícióban

Az orosz népdalok számuk és változatosságuk okán az orosz népi kultúra egyik jelentős csoportját alkotják, azonban feltűnően kevés kutatás foglalkozott eddig konceptualizációik feltárásával. A népdalokat átható közös fogalmi háló sajátos minőségben tükröződik az orosz nyelvhasználat egészében és az orosz világnézetben is. Az orosz népdalokban rendszeresen megjelenik egy természeti kép egy-egy élethelyzet vagy érzelem bemutatására. A folklór mint folytonosan változó népi kultúra stabil, hosszú távon meghatározó, szellemi és anyagi, művészi-esztétikai és nem művészi jelenségek, szövegek és verbális-zenei minták komplex halmazaként jelenik meg. Összegyűjti egy nép társadalmi és kulturális tapasztalatait, egyedi történetét (ideértve a kultúra történetét), az évszakok ismétlődő biológiai ciklusait. A folklór a kulturális konceptualizációk tárházaként számos vehikulumon megjelenik. Alekszejeva az orosz népdalt tartja a népi művészi kultúra legszámottevőbb vehikulmának, mivel az az orosz kulturális megismerés filozófiai, népi kul-

turális, továbbá pszichológiai alapjait tükrözi a nép legnagyobb társadalmi-történelmi eseményei, az emberi élet, a munka, a természeti ciklusok változása szempontjából (Alekszejeva 2006). A népdalok legfőbb rendeltetése nem az, hogy az egyes eseményeket a lehető legreálisabban tükrözzék, hanem az, hogy ezeket az eseményeket, mindenféle jelenségeket, bizonyos ideológiai-esztétikai szempont szerint értékeljék. A népdalok fő mondanivalója az emberek gondolatai, érzelmi és hangulatai. A kifejezett érzések és gondolatok gazdagsága alapján az orosz népdalok kivételes minőséget képviselnek. E dalok valójában a népi érzések és gondolatok enciklopédiájának tekinthetők (Lazutin 1960: 201). Herzen találó kifejezése szerint bennük talált életszerű, ragyogó kifejezésre minden gondolat és érzés, „az orosz nép lelkében bolyongó költői eredet” (Herzen 1956: 185).

3. A fák szerepe az orosz népi konceptualizációban

A mitológia, a rituálék és a folklór szempontjából legfontosabb kapcsolat a fa és az ember időtlen, elválaszthatatlan köteléke (pl. vö. az orosz balladák vonatkozásában a FA-EMBER párhuzamról. Ez összefüggésben áll azzal, hogy a hagyományos kultúrák, népi ismeretek jellemzően naivak, antropocentrikusak: az ember a világot (beleértve a természeti jelenségeket is) az emberi létezés és perspektíva szempontjából írja le, a saját magáról alkotott képe és a világról alkotott elképzelése szerint (Agapkina 2013, 2017). A fákhöz az emberi élet szakaszait is kapcsolják, így a kor, az élet-halál, a virágzás és az elkorhadás fogalmait. Az orosz nyelvjárási szókincs vizsgálata során megfigyelhető a FA-EMBER, FA RÉSZ-EMBER, NÖVÉNY-EMBER, BOGYÓ-EMBER megfeleltetés (Koloszova 2010).

4. Az életesemények konceptualizációja a fák tükrében

A továbbiakban a különböző fatípusok életeseményekkel kapcsolatos konceptualizációit mutatom be. A tölgy az orosz folklór hagyományos fája, az első helyet foglalja el a fák között, kapcsolatban áll a felső világgal, pozitív konnotációval jellemezhető. A rituális életben éppen a tölgy töltött be számos szakrális funkciót, a folklórban világfaként szerepel. A ház tulajdonosát azonosították a tölgyvel. Az orosz népi kultúrában a tölgy férfi szimbólumként jelenik meg. Az újszülött fiú fürdetése után a fürdővizet a tölgyfa alá öntötték

(Boriszova 2014). Az (1)-es népdalban a tölgynek fontos rituális szerep jut a házassági fogadalom eseményén: az öreg tölgy az eskütétel helyszínéül szolgál, tehát A TÖLGY MINT ESKÜTÉTEL HELYSZÍNE konceptualizációs kategóriát gazdagítja.

(1)	– А куры, вы дуры, ничего не знаете: Идите к совице, к сове-то на свадьбу! Как нашу-то совку повезли венчати Ко синему морю, ко старому дубу.	– És tyúkok, ti buták, nem tudtok ti semmit sem: Menjetek a bagoly tojóhoz, a bagolyhoz az esküvőre! Ahogy a mi baglyunkat az esküvőre vitték A kék tengerhez, az öreg tölgyhöz.
-----	--	---

Ez a jelenség arra hagyományra utal, hogy a 19. században a házasságkötési szertartás keretében a vőlegény a menyasszonnyal együtt elzarándokolt egy misztikus tölgyhöz, hogy háromszor körbejárják azt (Platonov 2013: 367). Az öreg tölgy kor szerinti csoportosítása az eskütétel időtállóságára, a házasság megalapozottságára való utalás. A TÖLGY konceptualizációja tehát itt a CSALÁD konceptualizációján belül az ESKÜVŐ kulturális eseménysemáját hívja elő. A TÖLGY MINT SZERELEM HELYSZÍNE konceptualizáció azonosítható a (2)-es népdalban:

(2)	На дубчику Два голубчика И целуются, Милуются.	A tölgyecskén két galambocska csókolózik, szerelmeskedik.
-----	---	--

A tölgy biztonságot nyújt, így válik a szerelem, családalapítás, fészekrakás helyszínévé. Az elrejtő, védő funkciója által a TÖLGY MINT MENEDÉK metonímiához is sorolható, hiszen BÜVŐHELY a szerelmesek

számára. A meggyes szintén a szerelem helyszínéként konceptualizálódik (A MEGGYES MINT A SZERELEM HELYSZÍNE). Az eladósorban lévő lányok, a párt kereső ifjak gyakran ebben a kertben találkoznak, itt vernek gyökeret a leendő párkapcsolatok. A bogyók szedése a kertben házasságot, boldog családi életet jelent; az erdőben boldogtalan, keserű női sorsot (Cservinszkij 1989: 125). A (3)-as szövegben az ifjú szerelmet keres, igazgatja a haját, s hódításra készül az „édes meggyesben”: Az édes meggy és a zöld kert a termékenység és bőség pozitív konnotációval rendelkezik. A kert zártsága a lány lelkére mutat rá, a zöld szín utal a tavaszi-nyári időszakra, így a termékenységet az édes meggyel (cseresznyével) együtt metonimikusan jeleníti meg. A kert ház közeli terület, személyes tér. A NŐI LÉLEK metaforája lelhető fel benne.

(3)	Во саду, саду зеленым, Во вишенъ сладкием Тут ходил, гулял молодец; Он чесал свои русы́ кудри.	A kertben, a zöld kertben, Az édes <i>meggyesben</i> , Itt járt, sétált a dalia; Igazgatta szőkésbarna hajfűrtjeit.
-----	---	--

A *Вишенье/орешенье* 'meggyfa/diófa' együttes jelenléte szintén azt a helyet jelképezi, ahol a leendő párok találkozhatnak. A meggyfa élőhelyét jellemzően meggyesnek vagy cseresznyésnek, gyümölcsösnek (*сад*) nevezik. A gyümölcsös ugyanúgy, mint a meggyfa, a szerelmi helyszínre utal. A (4)-es szövegben a diófa alatt álldogáló ló a legényre és a lánykérő csapatra utal, míg a meggyfa a leányra.

(4)	Под вишеньем, под орешеньем конь стоит [...] Подле ворона коня сват большой.	A <i>meggyfa</i> alatt, diófa alatt fekete pej álldogál [...] A fekete pej mellett a nagy lánykérőcsapat.
-----	--	--

Az (5)-ös szövegben egy fiatal leányról van szó, aki elvesztette a madarait. A madár a szerelem gyakori metaforája: „Valaha volt egy kakukkocskám / S azt is elvesztettem; / Valaha volt egy csalogányom, / És az is elrepül tőlem!” Az almafa implikálja a helyszínt, a kertben lévő almafa a szerelem attribútuma (AZ ALMAFA MINT SZERELEM), a hulló levelek az elmúlás metaforái: „Volt a kertben egy almafácska, / Hullanak a levelei”. A kertben lévő helyszín fontossága a szeretők számára azt jelzi, hogy az tulajdonképpen metonimikusan a szerelmi aktus egészére utal, a helyszín a szexuális aktus helyett a KOMPLEX ESEMÉNY EGY MÁSIK HELYETT metonímiával. Az almafa lehullott levelei az elmúlást jelenítik meg.

(5)	<p>Ты, кукушка, кукушечка, Уж полно тебе, кукушечка, куковати!</p> <p>— Уж как же мне, кукушечке, не куковати?</p> <p>Один-то был зелён садик, И тот засыхает;</p> <p>Как одна-то была в саду <i>яблонька,</i></p> <p>И с той листья облетают;</p> <p>Как один-то был у меня кукушёночек, И того я потеряла.</p>	<p>Te kakukk, kakukkocska</p> <p>Kakukkocska, elég már a kakukkolásból!</p> <p>— Már miért ne kakukkoljak, kakukk létemre?</p> <p>Az egyik zöld kert volt, És kiszárad;</p> <p>Volt a kertben egy <i>almafácska,</i> Hullanak a levelei;</p> <p>Valaha volt egy kakukkocskám S azt is elvesztettem.</p>
-----	--	---

A (6)-os népdalban a kert a kezdeti pozitív konnotációból (szerelemért a feleség férjét a kertbe vezette) hirtelen negatívba (a feleség a kertben elveszejtette férjét) vált. Ez arra utal, hogy a kert a nő intim szférája, az almafának pedig központi szerepe van a feleség életében (AZ ALMAFA MINT SZERELEM). A hirtelen váltás oka a bizalomvesztés lehet. Ironikus, hogy a halál helye az az almafa, ami általa-

ban a szerelmi találkák helyszínéként szolgál. A büntetés helyszínének kiválasztása arra utal, hogy az összetűzés gyökere a feleség szerelmi csalódásában keresendő.

(6)	<p>За любовь-то жена мужа во сад повела,</p> <p>За совет жена мужа в саду потеряла,</p> <p>На любимой на яблоньке в саду повесила.</p>	<p>A szerelemért a feleség férjét a kertbe vezette,</p> <p>a tanácsért a feleség a kertben elveszejtette férjét,</p> <p>a kertben a kedvenc <i>almafára</i> akasztotta.</p>
-----	--	---

A fenyő ugyanakkor a halál helyszínének megfeleltetése: A FENYŐ MINT HALÁL HELYSZÍNE. A fenyőt a hagyományos orosz kultúrában a temetési rituálé és a halotti tor, valamint egyéb szertartások során használták. A fenyő szimbolikáját a külső tulajdonságai határozzák meg: örökzöld, illatos, szúrós, nőies, terméketlen: *на сосне яблоки не растут* 'a fenyőn nem nő alma'. A fenyőhöz kapcsolódó hiedelem, hogy a ház közelében elültetett fenyő elűzi a házból a férfit, ezért a ház közelében tilos volt ültetni vagy ki kellett vágni. Ennek másik alapja, hogy mivel a fenyő nem terem gyümölcsöt, a házban sem születik majd gyermek. Ez fokozottan érvényes volt az ifjú házaspár lakhelyére (Boriszova 2014: 40). A fenyő mint örökzöld növény a halhatatlanság jelképe, de az egyedülálló fenyő a magánynak, az egyenes, szilárd jellemnek, az életerőnek is a jelképe. A fenyőkhöz tartozó *сосна* 'tűnyalábos fenyő' és a *ель, елка* 'lucfenyő' egy kategóriába sorolhatók, mivel szemantikai értelmezésük közös elemzést kíván. A kategorizáció eltérő módját az orosz és a magyar nyelvben a *fenyő* lexéma és orosz megfelelője, a *хвойное дерево* 'tűlevelű fa' illusztrálja. A *fenyő* név, mint az összes tűlevelű fa fajtáinak és alfajtáinak a halmaza, megismétlődik e halmaz összetevőinek a megnevezésében, jelezve ezzel a magasabb szintű kategóriát is, azaz a **genus proximumot**. Az orosz *хвойное дерево* szókapcsolatnak a terjedelmét, „a magyar szóösszetételtől eltérően, azok a monolexikális szignifikációjú objektumok képezik, amelyek szintén magasabb szintű kategóriáját alkotják a szókapcsolat formájában kifejezett, és nekik alárendelt objektumoknak” (Bańcerowski 2008: 277).

A (7)-es népdalban a sötét erdő mint helyszín és a száraz fenyőhöz való kötözés és égetés az erőszakos halált, gyilkosságot jeleníti meg. Az erdők és ligetek temetkezési helyként szolgáltak, mert a sűrű növényzet arra a mennybéli helyre emlékeztette az embereket, ahol újra otthont találhat magának a lélek (Afanaszjev 2008: 653).

(7)	Привязал шинкарочку ко сухой сосне, Зажег казак сосенку с маковки до земли. [...]	Egy száraz <i>fenyő</i> höz kötözte őt, Meggyújtotta a kozák a fenyőt a tetejétől az aljáig. [...]
-----	--	---

Az *ивушка (ива)*, *вербочка* 'fűzfa', *ракитов куст* 'kosárfűz, fűzfabokor' a fűzfa néphagyomány szerinti különböző nevei. A fűz lehajló ágai a szomorúságot jelenítik meg. A fűz élőhelye a vízpart, ahol a föld nyirkosabb, tehát hideg, negatív érzelmekkel konnotálható. Az orosz népi köznívóban kétféle fontos életeseemény kötődik a fűzfához: az esküvő és a halál. A 17. században megtiltották a pravoszláv templomok látogatását, s a házasság eskütételének helyéül a fűzfákat jelölték ki. (Afanaszjev 2008: 653). A *ракитов куст* 'rakita bokra' orosz elnevezés feltehetőleg a lengyel mondvilágból átvett jelenség, ahol a kosárfűzben, *rokicinában* lakik maga az ördög, *Rokita*. A kosárfűz, fűzfabokor „démoni fa, amely eldugott, mocsaras helyeken nő” (Sebők 1978: 149–151).

A (8)-as szövegben a fűz a halál helyszínéeként jelenik meg (FŰZ MINT HALÁL HELYSZÍNE), úgy mint a fenyő esetében (VÖ. : FENYŐ MINT HALÁL HELYSZÍNE).

(8)	Во угожия вы миста, где ракитовы куста, Где ракитавы куста, где мой милый убит лежит.	Ahol a <i>fűzfák</i> nőnek, nekünk kedves helyen, Ahol a <i>fűzfák</i> nőnek, ott fekszik megölt kedvesem.
-----	--	---

5. Összegzés

A vizsgálat során a fákkal kapcsolatos életesemények népi kulturális konceptualizációit (metaforákat és metonímiákat) azonosítottam a szövegekben (A TÖLGY MINT ESKÜTÉTEL HELYSZÍNE, A TÖLGY MINT SZERLEM HELYSZÍNE, A MEGGYES MINT A SZERELEM HELYSZÍNE, AZ ALMAFA MINT SZERELEM, A FENYŐ MINT HALÁL HELYSZÍNE, A FŰZ MINT HALÁL HELYSZÍNE). Az orosz népdalokban rejlő kulturális metaforákról a következő megállapításokat tehetjük. A fák típusainak konceptualizációi alapvetően eltérnek (például az ESKÜTÉTEL HELYSZÍNE csak a TÖLGYHÖZ kapcsolódik), azonban hasonlóságok vagy átfedések is megfigyelhetők. A tölgy két eltérő konceptualizációval rendelkezik: A TÖLGY MINT ESKÜTÉTEL HELYSZÍNE, a TÖLGY MINT SZERELEM HELYSZÍNE. A szerelem helyszínéül a tölgy és a meggyes szolgál: A TÖLGY MINT SZERELEM HELYSZÍNE, A MEGGYES MINT SZERELEM HELYSZÍNE. AZ ALMAFA A SZERELEM NÖVÉNY metafora specifikációja (almafa mint szerelem), míg a halál helyszíne a fenyő és a fűz: A FENYŐ MINT HALÁL HELYSZÍNE, A FŰZ MINT HALÁL HELYSZÍNE. A népdalok elemzése során az egyes fafajták kulturális konceptualizációinak feltárásával arról szerezhetünk ismeretet, hogy a szövegeket alkotó és használó paraszti közösségek megismerésében a fáknak általában és a fafajtáknak külön-külön milyen jelentésük, értékminősítésük van. Ezáltal az orosz kulturális megismerésnek egy olyan archaikus rétegét tárhatjuk fel, amely a paraszti közösségek sajátjaként értelmezhető népi kulturális konceptualizációval azonosítható. Eredményei nemcsak az orosz nyelvi-kulturális közösség számára lehetnek jelentősek, hanem más népek folklórszövegeinek jellemzőivel összevetve a kultúráközi kutatók eredményeit is gyarapíthatják.

Felhasznált irodalom

- Afanaszjev, A.N. 2008. Афанасьев А.Н. *Славянская мифология*. ЭКСМО. Москва.
- Agarkina, T.A. 2013. Агапкина Т.А. *К 90-летию академика Никиты Ильича Толстого*. Ethnolinguistica Slavica. Москва. 42–58.
- Agarkina, T.A. 2017. Агапкина Т.А. *Антропоцентризм в языке и культуре*. Институт славяноведения Том. 19. Библиотека Института славяноведения. Индрик. Москва. 41–55.
- Alekszejeva, O.I. 2006. Алексеева О. И. *Русская народная песня как этнокультурный концепт*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата философских наук. Белгород.
- Bañcerowski Janusz 2008. *A világ nyelvi képe A világkép mint a valóság metaképe a nyelvben és a nyelvhasználatban*. Tinta könyvkiadó. Budapest.

- Bañcerowski Janusz 2012. A világ nyelvi, tudományos és kultúrtérképe mint a nyelv tudományos kutatások tárgya. In: Balázs Géza – Veszelszky Ágnes (szerk.): *Nyelv és Kultúra: Kulturális nyelvészet*. Magyar Szemiotikai Társaság, Budapest. 11–15.
- Baranyiné Kóczy Judit 2018. *Nature, metaphor, culture: Cultural conceptualizations in Hungarian folksongs*. Springer Nature. Singapore.
- Boriszova, L.V. 2014. Борисова Л.В. Концепт «дерево» как лингвокультурный код. *Рема*. 34–45.
- Cservinszkij, P.P. 1989 Червинский П.П. *Семантический язык фольклорной традиции*. Ростовск. гос. ун-т. Ростов.
- Herzen, A.I. 1956. А. И. Герцен, *Собрание сочинений в 30 томах, т. VII*, Изд. АН СССР. Москва.
- Kirejevszkij, P.V. 1986. *Собрание народных песен П. В. Киреевского*. Приокское книжное изд-во. Тула.
- Koloszova, V.V. 2009. Колосова В.Б. *Лексика и символика славянской народной ботаники. Этнолингвистический аспект*. Индрик. Москва.
- Lazutin, Sz. G. 1960. С. Г. Лазутин *Композиция русской народной лирической песни (к вопросу о специфике жанров в фольклоре)* *Русский фольклор: материалы и исследования*. Изд-во АН СССР. Москва.
- Platonov, O.A. 2013 Платонов О. А. *Русский народ. Этнографическая энциклопедия в 2-х томах*. Институт русской цивилизации. Москва.
- Sebők Éva 1978. *Lengyel teakeverék*. Világjárók 121. Gondolat. Budapest.
- Sharifian, Farzad 2017. *Cultural Linguistics*. John Benjamins Publishing Company. Amsterdam, Philadelphia.
- Szelid Veronika 2007. *Szerelem és erkölcs a moldvai déli csángó nyelvhasználatban. Kognitív szemantikai elemzés*. Doktori disszertáció. Eötvös Loránd Tudományegyetem. Budapest.